

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 09/1598 Deres dato: 05.07.2012 Vår ref.: 2011/21176-5 Saksbehandler: Marit Lillesveen Dato: 02.11.2012

Oslo Lufthavn AS (OSL) - Masterplan for 2012 - 2050 - høring

Vi viser til brev fra Samferdselsdepartementet av 05.07.2012.

Fylkesmannen mener at

- behovet for en tredje rullebane må vurderes i en større sammenheng
- konsekvensene for naturverdiene som blant annet er av internasjonal verdi, er betydelig større enn det som kommer fram i masterplanen og må utredes grundigere
- det må gjøres rede for hvordan vannforskriftens miljømål vil bli ivaretatt ved etablering av en tredje rullebane
- det må dokumenteres hvordan grunnvannet skal kunne holde drikkevannskvalitet

Avinor AS har på oppdrag fra Samferdselsdepartementet utarbeidet en masterplan for Oslo Lufthavn Gardermoen. I Nasjonal transportplan 2010 – 2019 framgår det at regjeringen har besluttet at det skal båndlegges et areal for en eventuell tredje rullebane. Det presiseres at det ikke er besluttet å bygge en tredje rullebane.

Fylkesmannens innspill

Høring OSL Masterplan 2012-2050

Det er gjennomført flere prosesser/høringer av tredje rullebane siden 2006, og Fylkesmannen viser også til våre innspill i disse høringene.

Fylkesmannen mener at behovet for videre utvikling på Gardermoen og en eventuell tredje rullebane må vurderes i større sammenheng med andre nasjonale, internasjonale og regionale samferdselskonsepter gjennom bruk av for eksempel *konseptvalgutredninger (KVU) og ekstern kvalitetssikring (KSI)* og gjennom ordinære planprosesser etter *plan- og bygningsloven*. Det må utredes hvilken betydning eventuelle høyhastighetstog og utbedring av togstrekninger vil ha for Gardermoen. Videre må utviklingen på Gardermoen ses i sammenheng med øvrige flyplasser i Sør-Norge og nærmeste naboland. Prognosene må også ta høyde for endringer i avgifter/regulering og eventuell redusert vekst. Potensialet for å utnytte eksisterende flyplassarealer bedre må også vurderes. Vi savner en vurdering av kapasiteten på de andre flyplassene på Østlandet og hvilke muligheter som ligger i en trafikkutvidelse på Torp og Rygge.

Postadresse: Postboks 8111 0032 OSLO	Besøksadresse: Tordenskiolds gt 12 Inngang sjøsiden	Telefon: 22 00 35 00 Telefaks: 22 00 36 58 Internett: www.fylkesmannen.no/OsloOgAkershus	Saksbehandler: Marit Lillesveen Direkte telefon: 22003643 E-post: postmottak@fmoa.no Org.nummer: NO 974 761 319
---	--	---	--

Klima og energi

Det sies i kapitel 1.1. at det er gjennomført en bred samfunnsmessig vurdering av behovet for utvikling av flyplassen, og videre at miljørelaterte konsekvenser av videre utbygging er viet stor plass. Fylkesmannen er opptatt av hvordan en eventuell utbygging av høyhastighets jernbane i Sør-Norge og til Europa i planperioden vil kunne påvirke behovet for utvidelse, og hva en eventuell innføring av CO₂-avgift på flytrafikken vil bety for utvidelsesbehovet. Uten at disse spørsmålene blir tilfredsstillende drøftet og besvart, mangler planen to grunnleggende premisser for å vurdere utviklingen av OSL opp mot viktige nasjonale mål om CO₂-kutt.

Noe av den samme mangelen preger diskusjonen i kapitel 2 hvor det sies at det må sikres arealer for nødvendig ekspansjon for å kunne avvikle trafikken i takt med trafikkutvikling og befolkningsvekst. Mulige endringer i premissgrunnlaget gjennom utbygging av høyhastighetsjernbane eller innføring av CO₂-avgift i luftfarten blir imidlertid ikke belyst, og blant annet de samfunnsøkonomiske beregningene blir dermed noe misvisende, særlig fordi vi vet at bekjempelse av klimaendringer vil kreve stadig større økonomiske ressurser fremover. Påstanden om store samfunnsøkonomiske gevinster i kapitel 2.2.1 kan følgelig være noe misvisende.

Det sies i kapitel 6.7 at en foreløpig grovanalyse av en tredje rullebane indikerer god samfunnsøkonomisk lønnsomhet, og at en fullstendig analyse vil bli gjennomført i kommende NTP - periode. Som del av en slik analyse bør klimaeffektene av en ny rullebane inkluderes, ikke minst fordi en i fremtiden vil måtte bruke store økonomiske ressurser på å bekjempe og motvirke CO₂-utlipp og klimaendringer.

I kapitel 5 sies det innledningsvis at TØIs prognoser blant annet bygger på at høyhastighetstog ikke bygges ut i Sør-Norge og til Sverige før etter 2040. Denne forutsetningen kan imidlertid ikke legges til grunn uten å synliggjøre hvordan et alternativ *med* høyhastighetstog vil påvirke beregningene som fremkommer i kapitel 5.2.

Grunnvann

Drøftingene i kapitel 6 gir en rimelig oversikt over tekniske styrker og begrensninger ved de alternative plasseringene av en eventuell ny rullebane. I omtalen av grunnvannsbassenget under Gardermoen (kapitel 6.5.2) er det imidlertid feilaktig opplyst at dette bassenget anses som en *mulig* drikkevannskilde. Forvaltningen av grunnvannet bygger imidlertid på at vannet *skal* holde drikkevannskvalitet for en mulig fremtidig vannforsyning i området. Denne feilen bes korrigeret. Det angis videre i dette delkapitlet at nye produkter for avising gir anslagsvis 5 ganger så stor miljøbelastning som dagens produkter. Dette er forhold som bør belyses nærmere i den videre prosessen opp mot forurensningsmyndighetene. I kapitel 6.5.2 bør det også gis en omtale av hvordan OSL vil sikre at allerede frigjorte stoffer fra tidligere drift (for eksempel PFOS) ikke skal gi miljøskade.

Støy

Økt trafikk vil medføre at flere boliger utsettes for støy. Tabell 6.1 viser antall boliger som ligger innenfor desibelintervallene for alternativene øst og vest. Det er laget prognoser for 2030, 2040 og 2050 som viser en utvikling hvor flere boliger blir støyutsatt. Med nye støysvake fly i 2050 er det mulig å redusere støy betydelig. Prognosen for 2050 innebærer at alle fly til og fra Gardermoen forutsettes å være støysvake. Det kunne i så fall legges som en premiss for landingstillatelser. Langt flere boliger blir utsatt for støy over grenseverdiene i T-1442 med alternativ øst enn med alternativ vest.

Verneområder

Slik forslag til østre rullebane foreligger i dag vil dette gi svært store negative konsekvenser for Elstad landskapsvernområde. Alternativet vil ødelegge betydelige arealer innenfor landskapsvernområdet, som er rangert til å ha internasjonal verdi. Bakketjern innenfor verneområdet vil bli ødelagt. Tjernet er meromiktisk og ble ved kartlegging i området i 1991 angitt å ha internasjonal verneverdi. I naturbasen er tjernet oppgitt med verdien viktig.

I tillegg til arealene som blir beslaglagt innenfor verneområdet, anser Fylkesmannen at alternativt øst vil ha store negative konsekvenser for større deler av verneområdet også utenfor selve rullebanearealet. Rett nord for arealet avsatt til rullebane ligger det innenfor landskapsvernområdet flere viktige og svært viktige naturtypelokaliteter, som vil være sårbare for den påvirkningen en ny rullebane vil medføre og hvor konsekvensene ikke er beskrevet.

Spesielle lokaliteter som vil ligge i umiddelbar nærhet er:

<i>Lokalitet</i>	<i>Kort beskrivelse</i>	<i>Naturtype</i>	<i>Verdi i naturbase</i>
Danielsetertjern	Kalksjø med forekomst av kransalger i rødlistekategoriene kritisk truet, truet og sårbar. Registrert i 2010.	Kalksjø	Svært viktig
Bakketjern vest	To myrer i hver sin dødisgrop	Intakte høgmyrer	Viktig
Skråttjern	Tjern	Andre viktige forekomster	Viktig
Stormosan	Tjern	Andre viktige forekomster	Viktig

I tillegg til de viktige naturtypene som ligger i umiddelbar nærhet til rullebanearealet, er det mange viktige og svært viktige lokaliteter innenfor landskapsvernområdet som vil bli påvirket negativt av ny rullebane.

<i>Lokalitet</i>	<i>Kort beskrivelse</i>	<i>Naturtype</i>	<i>Verdi i naturbase</i>
Katt-tjern	Tjern	Andre viktige forekomster	Viktig
Vesletjern	Tjern	Rik kulturlandskapssjø	Svært viktig
Mjøntjern	Tjern	Rik kulturlandskapssjø	Svært viktig
Transjøen	Kalksjø med forekomst av kransalger i rødlistekategoriene kritisk truet, truet og sårbar. Registrert i 2010.	Kalksjø	Svært viktig
Hersjøen	Kalksjø med forekomst av kransalger i rødlistekategoriene kritisk truet, truet og sårbar. Registrert i 2010.	Kalksjø	Svært viktig
Hersjøen sørvest	Høyvokst og rik svartorsumskog. Flere sjeldne og truede	Rik sumpskog	Svært viktig

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

	karplanter opptrer i området, og sannsynligvis er dette en meget rik fuglelokalitet.		
Hersjøen vest	Åpen rikmyr og rik Rikmyra er helt intakt uten spor etter grøfting o.l. og er voksested for flere sjeldne og til dels svært truede karplanter. Også i sumpskogen inntil forekommer kravfulle arter, bl.a. har lokaliteten antagelig en av landets beste forekomster av myrteleg.	Rikmyr	Svært viktig
Hersjøen: Tangen	Grunnvanns-, myr- og sumpskogmiljø	Rikmyr	Svært viktig
Hersjøen: Østli	Utoset ved Hersjøen med tilliggende myr-, sump- og sumpskogmiljøer	Slåtte- og beitemyr	Svært viktig
Hersjøen sør	Meget frodig lauvskog	Rik sumpskog	Svært viktig
Furulund	Lauvskog	Rik sumpskog	Viktig
Dagsjøen	Innsjø	Rik kulturlandskapssjø	Svært viktig
Dagsjøen vest	Beitemark	Naturbeitemark	Viktig
Dagsjøen sør	Sumpskog	Rik sumpskog	Viktig
Vilbergtjern	Tjern	Rik kulturlandskapssjø	Viktig

Fylkesmannen anser at alternativ øst vil ha svært store negative konsekvenser for Elstad landskapsvernområde. Grytehullsjøene har en særdeles verdifull vannbiologi og er av nasjonal/internasjonal betydning. Som en del av beslutningsgrunnlaget for utbygging av Oslo lufthavn ble det gjennomført flere limnologiske undersøkelser av grytehullsjøene. Vi viser blant annet til rapport fra NINA/NIVA, *Gardermoen – limnologiske undersøkelser 1994 – 95*. Det er imidlertid gjort lite av oppfølgende undersøkelser av vannkvaliteten i grytehullsjøene de senere årene, og vi savner en dokumentasjon av dagens tilstand. Det må utredes hvordan økte avgasser fra fly vil påvirke grytehullsjøene og dermed også grunnvannet.

Rødlistede arter

I masterplanen vurderes det at alternativ øst vil ha ubetydelig/liten konsekvens for forekomst av rødlistearter. Dette er korrekt dersom det bare tas utgangspunkt i arealet som blir direkte berørt. Dersom det tas hensyn til at en slik utbygging kan påvirke nærliggende miljø, vil dette være annerledes. Det er registrert mange rødlistede arter i områdene som ovenfor er definert å ligge nært eller i umiddelbar nærhet til alternativ øst. Eksempler på registrerte arter er svanemusling (EN), myrrikse (EN), blanktjernaks (VU), sanglerke (VU), myrhauk (VU), lerkfalk (VU), toppdykker (NT), piggkrans (NT), stivkrans (NT) og broddtjernaks (NT). For en fullstendig oversikt vises det til www.artsdatabanken.no. Flere av de registrerte artene er

sårbare for påvikninger som for eksempel økt forurensning fra avgasser fra fly. Fylkesmannen er således ikke enig i vurderingen av at alternativ øst vil ha ubetydelig/liten konsekvens for forekomst av rødlistearter. Vi forutsetter derfor at dette temaet utredes grundig dersom det går videre med vurderinger mht alternativ øst.

Hensynet til dyrka og dyrkbar jord – vurdering av alternativene i høringsutkastet

Det framgår at konsekvensene for dyrka jord er langt større for vestre alternativ enn østre. Fylkesmannen etterlyser tall for arealbeslag i form av anslått totalareal samt fordeling på dyrka jord og dyrkbar jord for vestre alternativ. Dette foreligger mer konkret for østre alternativ.

Vannforskriften/Vanndirektivet

Overflatevann

Planen må belyse på en grundig måte at utbygging av en 3. rullebane ikke er strid med miljømålet i vannforskriftens § 4:

”Tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemiske tilstand, i samsvar med klassifiseringen i vedlegg V, og når det gjelder kjemisk tilstand også oppfylle kravene i forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 17.”

I vannområdene Leira/Nitelva og Hurdalvassdraget/Vorma er det igangsatt arbeid med karakterisering/klassifisering av vannforekomstene med hensyn til miljøtilstanden. Dette vil danne grunnlaget for utarbeidelse av tiltaksprogrammer og forvaltningsplaner for vannforekomstene. Flere av grytehullsjøene er definert som egne vannforekomster og vil bli vurdert i denne sammenheng.

Fylkesmannen forventer at det kan dokumenteres at forholdet til vannforskriften blir tilstrekkelig belyst og ivaretatt i planarbeidet. Vi anser at alternativet med østlig rullebane har størst risiko for å påvirke vannkvaliteten i de mest verdifulle grytehullsjøene.

Med hilsen

Anne-Marie Vikla
fylkesmiljøvernssjef

Are Hedèn
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Kopi til:

Nesodden kommune	Postboks 123	1451	Nesoddtangen
Ullensaker kommune	Postboks 470	2051	Jessheim
Nannestad kommune	Teiealleen 31	2030	Nannestad
Oslo kommune	Rådhuset	0037	Oslo

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

Hurdal kommune	Minneåsvegen 3	2090	Hurdal
Eidsvoll kommune	Rådhusgata 1	2080	Eidsvoll
Direktoratet for naturforvaltning	Postboks 5672 Sluppen	7485	Trondheim
Miljøverndepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	Oslo
Gjerdrum kommune	Postboks 10	2024	Gjerdrum
Klima- og forurensningsdirektoratet	Postboks 8100 Dep	0032	Oslo